

AZ ÁLLATVÉDELEM ALAPKÉRDÉSEI

BASIC ISSUES OF ANIMAL PROTECTION

Jámbor Adrienn* – Tóbiás Mirjam**

Abstract

On 16th March, 1998 the Parliament adopted Act XXVIII of 1998 on the protection and humane treatment of animals which came into effect on 1st January, 1999. In the preamble of the Act it is bedded that animals are capable of emotions, feeling of suffering and joy and respecting them as well as ensuring their wellbeing is every human's moral obligation. The Hungarian Republic takes an active part in the international effort concerning animal protection and human treatment. The main objectives of the Act are protecting animals, improving awareness and responsibility and defining fundamental regulations. Animal protection and any activities of it are strongly connected to the evolution of the relationship between animals and people. We studied the concept and definition of animal protection, its connection to nature- and environmental protection as well as what we mean by protection.

Keywords: animal protection, general provisions, prohibiting animal cruelty, taking the life of an animal, surgical procedure on animals.

Kulcsszavak: állatvédelem, általános rendelkezések, állatkínzás tilalma, az állat életének kioltása, beavatkozás az állaton.

Bevezetés

Az Országgyűlés 1998. március 16-án elfogadta az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvényt (a továbbiakban Ávtv.) amely 1999. január elsején lépett hatályba.¹ Az Ávtv. preambulumban rögzítésre került, hogy az állatok érezni, szenvedni és örülni képes élőlények, tiszteletben tartásuk, jó közérzetük biztosítása minden ember erkölcsi kötelessége, valamint az állatvilág és minden egyede nagy értéket jelentenek az emberiség számára, továbbá a Magyar Köztársaság aktívan szerepet vállal a nemzetközi törekvésekből az állatok védelme és kímélete érdekében.²

Az állatvédelemmel kapcsolatos kérdések tisztázása során választ kell adnunk néhány alapkérdésre. Mit értünk állat és állatvédelem alatt? Kapcsolódik-e, és ha igen, akkor hogyan az állatvédelem a környezet- és természetvédelemhez? Tanulmányunkban többek között ezekre a kérdésekre is keressük a választ.

* Dr. Jámbor Adrienn PhD, egyetemi adjunktus, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Államtudományi Intézet, Alkotmányjogi Tanszék, jogjadri@uni-miskolc.hu

** Tóbiás Mirjam, ötödéves nappali tagozatos joghallgató, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, mirjam542@gmail.com

¹ ZOLTÁN Ödön: Az állatvédelmi törvény után. Magyar Jog, 1999/4, 215.

² JÁMBOR Adrienn: The Principles of Animal Protection. Doktoranduszok Fóruma, Miskolci Egyetem, Miskolc, 2013, 123.

1. Mi az állat?

Az állatvédelem alapkérdéseinek vizsgálata során először azt szükséges definiálnunk, hogy mi is az állat, avagy mit értünk az állat fogalmán?

Ha az indián kultúrákat vizsgáljuk, látható, hogy a népek gyakran identitásukat is egy-egy állati teremtményhez kötik (totemállatok). Tehát a természeti népek számára az állatok a legkevésbé sem tárgyak, hanem létező, lélegző, mágikus lények voltak, akik tiszteletet érdemeltek.³

A zsidó-keresztény körben volt még megfigyelhető, hogy az emberek teljes jogú társaiknak tekintették az állatokat, hiszen, mikor Isten szövetséget kötött Noéval, azt valójában az összes állattal kötötte. A később kialakult keresztény világ felfogása azonban már eltávolodott ettől a nézőponttól. Ahogy az embereknek egyre nagyobb tudásra tettek szert a világunkról és a benne élő élőlényekről, a korábban gondoltak helyét egyre inkább átvette a mai, materiálisabb felfogás az állatokról. Lényekből dolgokká váltak. Az állat a római jog szerint úgynevezett *res mancipi*, tehát csak *mancipatio*-val, ünnepélyes aktussal átruházható dolog volt, majd a későbbi fejlődések során a mozgó dolgok önállósultak – *res se moventes* –, amelyek közé az állatok is tartoztak.⁴

A középkori keresztény filozófusok közül Szent Ágoston és Aquinói Szent Tamás azt hangsúlyozták, hogy az értelem hiánya miatt az állatok alacsonyabb rendűek az embereknél.⁵

Rousseau felfogása szerint az állatok egyenesen szerkezetek, melyeknek semmi önmagán túlmutató célja nincs. René Descartes „*cogito ergo sum*”-ja pedig elárulja, hogy amelyik élőlény nem tud gondolkodni, nem is létezik.⁶ Descartes úgy vélte, hogy az emberek és az állatok lényegében gépek. Az embert egyrészt az különbözteti meg az állattól, hogy öntudattal rendelkező alanya a gondolkodásnak, másrészt pedig az ember képes a beszédre, amellyel kifejezi gondolatait. Az állatoknak csupán térbeli kiterjedésük van: nincs lelkük, nincs öntudatuk, nem tudnak gondolkodni, és nincsenek érzéseik, ezért nem is képesek szenvedni, esetükben legfeljebb működési zavarról beszélhetünk.⁷

Később egyre inkább előtérbe kerültek azok a felfogások, amelyek az állatot már érző, szenvedni és érezni képes élőlényként definiálják.

Thomas Hobbes, John Locke és Immanuel Kant az észlelés és érzés képességével már felruházták az állatokat.⁸ Voltaire szerint is minden ok megvan arra, hogy állati lélekről beszélhessünk, tételét pedig bibliai érvekkel támasztja alá. Elsősorban a Teremtés Könyvére hivatkozik, amely az állatot is „lélegző élőlénynek” nevezi és lélekkel bíró létezőnek tekinti.⁹

Jeremy Benthamtól származik az a gondolat, hogy egy állatot azért nem szabad bántani, mert ugyanúgy fájdalmat érez, mint az ember.¹⁰ Bentham szerint az állatok morális státuszával kapcsolatban nem az a kérdés, hogy képesek-e gondolkodni vagy beszélni, hanem az, hogy képesek-e fájdalmat érezni, vagy képesek-e törekedni a boldogságra.¹¹ Mint az embernél, úgy

³ EMBERSICS Judit: Az állatvédelem kialakulása és történeti áttekintése. *Iustum Aequum Salutare* 2016/4, 217.

⁴ ZOLTÁN Ödön: Az állatvilág jogi védelme. *Magyar Jog*, 1986/2. 108.

⁵ David DEGRAZIA: Az állatok jogai. *Magyar Világ Kiadó*, 2004, 12.

⁶ EMBERSICS: i.m. 217.

⁷ Mike RADFORD: *Animal Welfare Law in Britain*. Oxford University Press Inc., New York, 2001. 17.

⁸ DeGrazia: i.m. 13.

⁹ GÁNÓCZY Sándor: Állati ember – emberi állat. *Magyar Tudomány*, 2014. évi 5. szám, 576-578.

¹⁰ HORVÁTH Nóra: Az ismeretlen Jeremy Bentham. *Világosság*, 2008/9-10., 56.

¹¹ RADFORD: i.m. 26.

az örömet és a fájdalmat érezni képes állatoknál is figyelembe kell venni a hasznosságot, mint ételvet. Ennek megfelelően elítélte a szenvedést okozó állatkínzást.¹²

Benthamhez hasonlóan John Stuart Mill filozófiája is állatbarátnak tekinthető. Úgy vélte, hogy az adott helyzetben az a helyes cselekvés, hogy az érdekelt felek – mind az emberek, mind az állatok – számára minimalizálni kell a szenvedést és a fájdalmat, és maximalizálni kell az örömet és a boldogságot. E tekintetben pedig számításba kell venni az állatok szenvedés-, fájdalom-, öröm-, és boldogságérzetét is.¹³

2. Mit értünk állatvédelem alatt?

Az állatvédelmi tevékenység az emberek és az állatok viszonyának alakulásával függ össze. A háziasítás folytán a háziasított állatok tartása szükségképpen együtt járt bizonyos védelmi jellegű tevékenységekkel, hiszen az állatokról gondoskodni kellett. E gondoskodás folyamata a kezdetlegességtől a mára kialakult szintig rendkívül hosszú utat tett meg.¹⁴

Az állatvédelem kérdésére hazánkban hosszú időn keresztül nem szentelt figyelmet sem a jogalkotás, sem a jogi szakirodalom. Az állatok védelmét a társadalom egy szűk része saját ügyének tekintette, de ezek a kezdeményezések nem jutottak el a jogalkotás szintjére.¹⁵ A jogalkotásban is megjelenő változás a rendszerváltáshoz köthető: az a felismerés került előtérbe, hogy a modern társadalmat az érdekli, hogy milyen területeken és milyen mélységig szükséges az állatok, mint az ember élőlénytársai védelme, ennek pedig alapvető jelentősége van az állatvédelem jogi szabályozása szempontjából.¹⁶

Az állatvédelem tulajdonképpen nem más, mint az állatvilágot különböző irányokból fenyegető veszélyekkel szembeni óvó tevékenységek foglalatja. Szűkebb értelemben a háziállatok egyedeinek gondos és kíméletes tartása, tartózkodás az állatok bántalmazásától, kínzásától, erőn felüli kihasználásától és felesleges elpusztításától.¹⁷ Tágabb értelemben nemcsak a háziállatokra, de elvileg bármely faj egyedére kiterjedhet, lényegében zavartalan, egészséges életfeltételeket biztosítva annak.¹⁸

Az állatvédelem és a természetvédelem közötti elhatárolási szempont az ember és az állat közötti kapcsolatban keresendő. A természetvédelem nem kizárólag önmagáért az állatért biztosít védelmet, hanem a természet részeként kívánja őket védeni. A Földön a vadon élő állatvilág nagymértékben lecsökkent, egyes állatfajok kipusztultak, vagy kipusztulóban vannak. Ezen állatfajok megőrzése érdekében speciális védelmi intézkedések szükségesek, amelyek körébe az élőhelyek védelme mellett, a természeti egyensúly megőrzéséről való gondoskodás is beletartozik, vagyis a vadon élő állatok, valamint a természetvédelmi oltalom alatt álló, illetve nemzetközi természetvédelmi egyezmény hatálya alá tartozó állatokkal kapcsolatos szabályok jellemzően természetvédelmi jellegűek.

Ezzel szemben az állatvédelem elsősorban az olyan állatokat részesíti – önmagukért – védelemben, amelyek az ember gondozására vannak bízva. E jogterület foglalkozik a kedvtelésből tartott állatok, a mezőgazdasági haszonállatok, a szőrméjükért tenyésztett állatok, a veszélyes állatfajok egyedeinek, a kísérleti, oktatási vagy egyéb tudományos céllal tartott

¹² DEGRAZIA: i.m. 14.

¹³ ALISSA BRANHAM: Brief Summary of Philosophy and Animals. 2005.

<https://www.animallaw.info/intro/philosophy-and-animals> (A letöltés ideje: 2021. március 10.)

¹⁴ PAULOVICIS Anita: Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002, 14.

¹⁵ Uo. 11.

¹⁶ ZOLTÁN Ödön: Az állatvédelem jogi rendje. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft, Budapest, 2000, 15.

¹⁷ Környezet- és természetvédelmi Lexikon, Akadémia Kiadó, Budapest, 2002, 43.

¹⁸ ZOLTÁN: i.m. 15.

állatok, az állatkertekben, vadaskertekben, illetve vadasparkokban tartott állatok, a cirkuszi állatok, valamint a kóbor állatok kíméletével, kínzásának tilalmával.

Az állatvédelem fogalmát vizsgálva felmerül a kérdés, hogy mit értünk védelem alatt? A védelem több szempontú lehet: gazdasági, környezet- és természetvédelmi, de eredhet etikai megfontolásból is. Az állattenyésztés és az állategészségügy követelményei kapcsolódnak az állatvédelem fogalmához, azt azonban korántsem merítik ki. Az állattenyésztés, a vad- és halgazdálkodás gazdasági szempontokat érvényesít. A környezet- és természetvédelmi szempontú védelem valósul meg a fauna fajainak, s azok egyedeinek védelme során. A tulajdonképpeni állatvédelem azonban közvetlenül nem gazdasági, és nem környezet- és természetvédelmi szempontból, hanem etikai megfontolásból ered. Az állatokkal való méltatlan bánásmód az emberekben kelt megbotránkozást. Ezen az alapon jöttek és jönnek létre az állatvédelmi szervezetek szerte a világon, és e szervezetek fellépése nyomán jelennek meg a jogszabályokban állatvédelmi előírások.¹⁹

3. A tudatos állatvédelem kezdete

A tudatos állatvédelem a modern államokban már több mint két évszázada jelen van. Célja és lényege végső soron ma is azonos: az állatok indokolatlan kínzásának, a velük való kíméletlen bánásmódnak a megakadályozása, illetőleg a lehető legkisebb mértékre szorítása, az életfeltételeik biztosításáról, valamint az állatfajok fennmaradásáról való emberi gondolkodás.²⁰

Először Anglia érezte annak szükségét, hogy megreformálja az állatvédelmet: az állatvédelmi mozgalom kezdete a 19. századi Nagy-Britanniához, valamint az iparosodás és városiasodás hatására bekövetkező társadalmi és kulturális változásokhoz köthető.²¹ Angliában az állatvédelem terén egy összetett és széles körű szabályozási rendszer került kiépítésre alig egy évszázad alatt. Az angol állatvédelmet három periódusra oszthatjuk. Az első az állatvédelmi szemléletváltás időszaka, mely a XVIII. századra tehető. A 18. század hétköznapi emberei még közömbösek voltak az állatok szenvedései iránt. Az állatokhoz való hozzáállás „ahol nincs lélek ott nincsenek érzések” felfogáson alapult. A jogi szabályozás első lépései az 1800-as évek első felében történtek, ekkor indult meg az állatok védelmét különböző célokból támogató törvényjavaslatok kidolgozása.²² Ebben az időszakban, 1809-ben jött létre az első szervezett állatvédelmi mozgalom Nagy-Britanniában, Liverpoolban, mely Arthur Broome lelkész nevéhez köthető.²³ Az állatvédelem első propagandakampánya egy szamár ügyéhez köthető: az állat tulajdonosát perbe fogták, mert kegyetlenül bánt az állattal. A bíróság nem akart foglalkozni az ügygel, mivel csak egy szamárról volt szó. Ezért a „szamár képviselője”, Martin képviselő behozta a tárgyalóterembe az állatot, mint élő bizonyítékot. Így a bíróság végre hajlandó volt dönten az ügyben. Az esetet megverselték, megfestették, így ennek hatására állatvédő társaságok sora alakult.²⁴ Martin és Broome Londonban 1824-ben létrehozták az első állatvédelmi egyesületet: Társaság az állatokkal szemben elkövetett kegyetlenkedések ellen névvel. 1835-ben Viktória hercegnő vállalta el a fővédnökséget a szervezetben, így felvette a

¹⁹ Környezet- és természetvédelmi Lexikon, 43.

²⁰ PAULOVICS: i.m. 23.

²¹ Brian BONHOMME: Russian Compassion: The Russian Society for the Protection of Animals – Founding and Contexts, 1865-75. Canadian Journal of History XLV, 2010. 262.

²² JÁMBOR Adrienn: Első lépések a brit állatvédelmi jogban. Doktoranduszok Fóruma, Miskolci Egyetem, Miskolc, 2015, 139.

²³ GYÖNGYÖSI Zoltán: Az állatok joga és jogalanyisága. Jogi fórum, 6. <http://www.jogiforum.hu/publikaciok/192>

²⁴ SZÉCHY Ágnes: Az állatvédelem kezdetei. Fauna Híradó, 1995. Nyár

királyi jelzót: ‘Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals’ – ‘Királyi Társaság az Állatokkal szembeni Kegyetlenség Megelőzése Érdekében’.

1840-től 1918-ig tartott a harmadik periódus: 1849-ben hatályba lépett az állatkínzás megelőzéséről szóló törvény, amely jelentős változásokat hozott: meghatározta az állatokkal való bánásmód olyan típusait, melyeket bűncselekménnyé minősített: állat verése, rossz tartási körülmények, állat, állatkínzás stb. 1911-ben elfogadásra került az állatok védelméről szóló törvény, mely hatályon kívül helyezte az állatkínzásokra vonatkozó rendelkezéseket.²⁵

Anglia volt az első ország, amely az állatok jólétével kapcsolatos rendelkezéseket törvényi szinten szabályozta, és ezek hatására indult el az állatok védelmével összefüggő jogalkotási hullám, amely hazánkat első kisebbségi ízben a 19. század végére érte el.

New Yorkban Henry Bergh volt diplomata nevéhez köthető az 1866-ban elsőként létrejött amerikai állatvédő egyesület, az ‘Amerikai Szövetség az Állatkínzás Megakadályozásáért’ megalakulása. Berghet felháborította, ahogyan a lovakkal bántak New Yorkban. Az első ügy, amit bíróság elé vittek, egy bérkocsis esete volt, aki kerékküllővel ütötte lovát, amiért felbukott. Megnyerték a pert.²⁶

4. A magyar állatvédelmi törvény megalkotásának előzményei

Hazánkban az állatvédelem jogi szabályozására az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvénnyel került sor. E törvény megszületését több mint két évtizedes emberi, társadalmi összefogás előzte meg.

Az első komolyabb megmozdulás a Herman Ottó Országos Állat- és Természetvédő Egyesülethez fűződik, amely civil szervezet 1987-ben készített el egy teljes állatvédelmi törvénytervezetet, amit megküldött a Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztériumnak. A minisztérium az állatvédelmi törvényjavaslat koncepcióját 1991-re alkotta meg. A tervezetet 1992-ben az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottsága megvitatta és el is fogadta, azonban – a nemzetközi szerződések előírásaival kiegészült – tervezet nem került az Országgyűlés elé.²⁷

A második komolyabb megmozdulás az 1990-es évek közepére tehető. Az állatvédő szervezetek, a média, valamint a közvélemény egyaránt igényelték az állatvédelmi törvény megalkotását. Ezen előzmények hatására született meg a jelenleg is hatályos, többször módosított állatvédelmi törvényünk.²⁸ Ezen jogi norma keretjellegű szabályozást tartalmaz, a részletszabályok kormányrendeletekben és miniszteri rendeletekben találhatóak. Az állatvédelemmel kapcsolatos szabályozás azóta egyre részletesebbé, korszerűbbé válik. A közigazgatási jogban és a büntetőjogban is növekszik azon tényállások száma, melyek szankciókat helyeznek kilátásba az állatok védelmét szolgáló rendelkezések megsértőivel szemben.²⁹

²⁵ JÁMBOR: Első lépések...141-142.

²⁶ Jane GOODALL – Marc BEKOFF: Az utolsó pillanat. Az élővilág megóvásának tíz parancsolata. Budapest, Gabó Kiadó, 2002. Idézi: CZERNY Róbert: Az állatvédelem tízéves törvénye és tízparancsolata (1998–2008). Budapest, Rejtjel, 2009. 168.

²⁷ PAULOVICS Anita: Az állatvédelem jogi szabályozása 1985-2005. A magyar jogrendszer átalakulása 1985/1990-2005 (II. kötet) szerk: Jakab András és Takács Péter, Gondolat-ELTE ÁJK, Budapest, 2007. 881-893.

²⁸ 1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről.

²⁹ JÁMBOR Adrienn: Az állatvédelem jogi szabályozásának története hazánkban. Doktoranduszok Fóruma, Miskolci Egyetem, Miskolc, 2013. 81-86.

5. Az Ávtv. általános rendelkezései

Az állatvédelmi törvény az állatok ésszerű védelmének és kíméletének biztosítását szolgálja, mely jogszabály célja az állatok védelme az őket fenyegető veszélyekkel szemben, valamint ezek biztosítása és az emberek felelősségtudatának növelése.

Az állatvédelmi törvény az állategyedek jól körül határolható csoportját vonja szabályozási körébe. A törvény szabályozási körébe vonja többek között:³⁰

- a gazdasági haszon céljából tartott állatokat,
- a tudományos és oktatási célból tartott állatokat,
- a verseny és sport célra tartott állatokat,
- az őrző-, védő-, mentő- és vakvezető kutyákat,
- a vadászatra alkalmazott állatokat,
- a mutatóállatokat,
- a fegyveres erők, őrszolgálatok feladatait szolgáló állatokat,
- a kedvtelésből tartott állatokat,
- a veszélyes állatokat, kóbor állatokat és tenyésztő állatokat.

A törvény taxatív módon sorolja fel a hatálya alá tartozó állatok körét, ez a megoldás azonban álláspontunk szerint nem célravezető, mert ez azt jelenti, hogy a törvénybe foglalt alapvető állatvédelmi rendelkezések a felsorolásban nem szereplő állatokra nem vonatkoznak, az állatvédelem lényege pedig éppen az, hogy ne tegyünk különbséget a különböző állatfajok között.

6. Az állattartás általános szabályai

Az állatvédelmi törvény elsőként szabályozza az állattartás általános szabályait. Ezekre a szabályokra épülnek az egyes állatfajokra vonatkozó speciális rendelkezések.

Az állattartás általános szabályai az állattartó kötelezettségeit rögzítik. Állattartó az állat tulajdonosa, illetve aki az állatot vagy az állatállományt gondozza, felügyeli.³¹ Az állattartó vonatkozásában előírt kötelezettségek elsősorban azt a célt szolgálják, hogy biztosítsák az állatok számára a megfelelő életfeltételeket.³²

Az állattartó a jó gazda gondosságával köteles eljárni. A törvény értelmében a jó gazda az állattartó, aki az állat szükségleteinek megfelelő feltételekről gondoskodik és ennek során tekintettel van az állat fajára, fajtájára, korára, nemére, valamint egészségi állapotára, továbbá az, aki az állat tartási és takarmányozási igényeit kielégíti. Ezen túl, az állat tartójának kötelezettségei közt szerepel:

- az állatok elkülönített tartása, amennyiben azok veszélyt jelentenek egymásra,
- az állat ideális és biztonságos elhelyezése, szakszerű gondozása és szökésének megakadályozása,
- az állat igényeinek megfelelő rendszeres, de legalább napi egyszeri ellenőrzése,
- a zavartalan pihenés és a sérülésmentes mozgás lehetőségének biztosítása a megkötve tartott, vagy mozgásában egyéb módon korlátozott állat számára,
- a szabadon tartott állat védelme a kedvezőtlen időjárástól és az egészségre ártalmas hatásoktól,

³⁰ PAULOVICS: i.m. 44.

³¹ PAULOVICS: i. m. 46.

³² Uo.

- az állandóan zárt körülmények között tartott állat számára megfelelő mozgástér biztosítása,
- a gazdasági haszon céljából tartott állat tartása során az állatkímélő technológiák előnyben részesítése,
- a kedvtelésből tartott állat ürülékének közterületről való eltávolítása.³³

7. Az állatkínzás tilalma az állatvédelmi törvényben

Az Ávtv. az alapfogalmak között határozza meg állatkínzás fogalmát. Fontos hangsúlyozni, hogy az állatkínzás nemcsak az Ávtv.-ben, hanem büntetőjogunkban is tilalmazott magatartás.³⁴ Az Ávtv. szerint állatkínzásnak minősít a jogszabály minden olyan bántalmazást, amely szükségtelen, illetve fájdalmat okoz az állatnak, valamint az ilyen hatást eredményező beavatkozásokat és bánásmódot. Állatkínzást követ el továbbá az, aki az állat szükségleteit annak tartós félelmet vagy egészségkárosodását okozó mértékben korlátozza. Az öröklődő betegségben szenvedő – nem kísérleti célra szánt – állategyed tenyésztése, szaporítása is állatkínzásnak minősül.

Az állatkínzás körében a törvény további tilalmakat is rögzít, így tilos az állatnak indokolatlan vagy elkerülhető fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okozni, tilos azt kínozni és károsítani, kíméletlen módon mozgatni, szállítani, elhelyezni, természetellenes és önpusztító tevékenységre szoktatni, emberre vagy állatra uszítani, illetve állatviadalra idomítani. Az állatot nem szabad továbbá kényszertakarmányozásra fogni, kivéve az egészségügyi megfontolásból való kényszerű táplálás esetét, valamint teljesítőképességét felismerhetően meghaladó teljesítményre kényszeríteni.³⁵

Az Ávtv. a fentiekben felsorolt tilalmak alól kivételeket is megállapít, ugyanis kimondja egyrészt, hogy az állatkínzás tilalma nem terjed ki az érett libatoll házilag vagy az engedélyezett technológia szerint végzett szedésére, másrészt pedig azt, hogy a kényszertakarmányozásra fogás tilalma nem foglalja magába a házilag vagy az engedélyezett technológia szerinti liba- és kacsatömést.³⁶

8. Állaton végzett beavatkozások

Az állatok kíméletét szolgálja azon törvényi rendelkezés, mely szerint az állaton fájdalommal, vagy károsodással járó beavatkozást kizárólag szakirányú végzettséggel rendelkező személy végezheti. Azt azonban a törvény nem részletezi, hogy kit is tekinthetünk ilyen személynek. Kivételesen más személy is végezhet ilyen beavatkozást, amennyiben az állat érdekében erre halaszthatatlanul szükség van.³⁷ Az állaton minden olyan beavatkozást el kell végezni, amelynek elmulasztása az állat fájdalmát, szenvedését idézi elő, az állatnak sérülést okoz, vagy az állat károsodásához vezet.

³³ ZOLTÁN: i.m. 77.

³⁴ Az állatkínzás, mint büntető jogi norma a 2013. július 1-jén hatályba lépett Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényben (a továbbiakban: új Btk.) a környezet és természet elleni bűncselekményekről szóló önálló fejezetben jelenik meg.

³⁵ JÁMBOR Adrienn: *The Principles of...*, 124.

³⁶ 1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről 6. § (2) bekezdés.

³⁷ Uo. 52.

A beavatkozásoknál kötelező érzéstelenítést végezni, kivéve, ha az érzéstelenítés vagy az ahhoz szükséges rögzítés legalább akkora fájdalommal járna, mint maga a beavatkozás.³⁸

A törvény továbbá előírja azt is, hogy az állat küllemének megváltoztatása érdekében, valamint nem az állat egészsége vagy egészségkárosodásának megelőzése céljából végzett sebészeti beavatkozás tilos. Ez jelentős változást idézett a kutyatenyésztés területén: tilalmazott lett a fülvágás és a farokcsonkítás.

Az Ávtv. előírja azt is, hogy az állat megjelölésénél a legkisebb fájdalommal járó megoldást kell alkalmazni.

9. Az állat életének kioltása

Az állat életének kioltását a hazai állatvédelmi törvény tiltja, kivéve, ha arra elfogadható okból vagy körülmény miatt kerül sor.³⁹ Azt, hogy mi minősül elfogadható oknak, illetve körülménynek a törvény nem taxatív módon határozza meg, csupán példálózóan sorolja fel.⁴⁰ Ilyen okok az élelmezési cél vágóállat esetében, a prém termelése, az állomány szabályozás, a gyógyíthatatlan betegség, illetve sérülés, a fertőző betegségek felszámolása, valamint az azok ellen való védekezés, a kártevők irtása, a másként el nem hárítható támadás megakadályozása, a tudományos kutatás, a közegészségügyi veszély elhárítása. A legnagyobb felháborodást az állatvédők és az állatszerető emberek körében a prém miatti tenyésztés váltja ki. A gazdasági érdekek előtérbe kerültek az állatvédelmi érdekekkel szemben annak ellenére is, hogy az Európai Unió és más nemzetközi szervezetek nagy hangsúlyt fektetnek a szőrtermelés visszafogására.

Az Ávtv. eb és macska vonatkozásában külön szabályokat is megállapít. Nem minősül elfogadható oknak eb és macska tekintetében az élelmezési cél, illetve a prém termelése, és tilos e fajok élelmiszerként és prémként történő felhasználása. Ezen állatok prémjének, valamint az ilyen prémet tartalmazó terméknek a forgalomba hozatala, azoknak értékesítés céljából történő tartása, értékesítésre felajánlása vagy terjesztése tilos. Tiltott továbbá eb és macska prémjét, vagy az ilyen prémet tartalmazó termékeket importálni és exportálni, kivéve, ha az valamely közösségi jogi aktus alapján oktatási vagy preparálási célból engedélyezett.⁴¹ E szabályokkal a jogalkotó azt biztosítja, hogy Magyarország területén eb vagy macska húsát, prémjét feldolgozó, értékesítő, stb. tevékenység vagy üzlet ne működhessen.

Az Ávtv. az állat életének kioltását kizárólag kábítás útján teszi lehetővé. Az állat kábítása alatt minden olyan szándékos eljárást értünk, amelynek alkalmazása a tudat és az érzékelés fájdalom nélkül történő elvesztését okozza, beleértve a közvetlen halált okozó eljárásokat is. Azonban az Ávtv. a kábítási kötelezettség alól rögzít kivételeket, de e kivételek tekintetében gondossági kötelezettséget ír elő, mégpedig az állat életének kioltására szakszerű gyorsasággal kerülhet sor, illetve az a legkisebb szenvedéssel járhat. A kábítási kötelezettség azonban nem terjed ki a gerinctelen állatokra, a háztartásban élelmezési célra levágott baromfira, nyúlra, valamint arra az esetre, ha az állat életének kioltását szükséghelyzet indokolja.⁴² Azonban itt is gondoskodni kell arról, hogy az állat életének kioltása a legkevesebb szenvedéssel járjon.

³⁸ CZERNY Róbert: Az állatvédelem tízéves törvénye és tízparancsolata (1998-2008). Rejtjel Kiadó, Budapest, 2009. 27.

³⁹ Zoltán TÓTH J., Animal Protection and Animal 'Rights' in Hungary. Jogelméleti Szemle, 2012/4., 3.

⁴⁰ PAULOVICS: i. m. 54.

⁴¹ Uo.

⁴² Uo.

10. Záró gondolatok

Álláspontunk szerint az állatvédelem célja és lényege az állatok indokolatlan kínzásának, a velük való kíméletlen bánásmódnak a megakadályozása, illetve a lehető legkisebb mértékre szorítása, az életfeltételeik biztosításáról való emberi gondoskodás.

Hazánkban, az állatvédelmi törvény megalkotása előtt az állatokkal szemben okozott, és a társadalom erkölcsi érzékét is sértő cselekmények megelőzéséhez és visszaszorításához szükséges jogi szabályozás kialakulatlan volt. Az 1990-es években egyre erősödő társadalmi kezdeményezés bontakozott ki az állatok védelméről és kíméletéről szóló törvény megalkotása iránt, mely folyamatban meghatározó szerepet játszott az európai uniós jogharmonizáció is. Olyan jogszabályt kellett alkotni, amely észszerűen és hatékonyan biztosítja az állatvilág teljességének és fajtagazdagságának védelmét.

Az állat védelmének általános szabályai fejezetcím alatt az Ávtv. az állat tartásának általános szabályait, az állat kíméletét és az állatkínzás tilalmát, az állaton való beavatkozás szabályait és az állat életének kioltására vonatkozó szabályokat tárgyalja. Ezek a rendelkezések az állatvédelem legalapvetőbb normái, és ezen általános szabályokra épülnek az egyes állatfajokra vonatkozó részletszabályok.